

Zdenko Kodrič

POTSDAMSKA BATERIJA

Maribor, 27.XII.1961 – Beograd,

26.XII.1994

(odlomek)

Kinkajočo glavo in spanec v očeh je v laboratoriju opazila žena. Svetovala mi je počitek. Opol dne sem zapustil vojašnico; in ko sem odhajal, sem jo uzrl na oknu: poljubila je svojo dlan in mi z nje pihnila poljub. Potem je še stisnila dlani, jih prislonila k licu, zamižala in odkimala. Nasmehnil sem se ji: ne bom spal, brez skrbi. V spalnici pa sploh ne, podnevi je v njej veliko senc na stenah; čudnih, nenavadnih in neprijaznih. Na poti domov sem srečal malo ljudi. Največ na zasneženem mostu, na katerem so potujoči igralci tiščali voz, na katerem sta stala avstro-ogrska vojaka in v rokah držala odsekano glavo in lobanjo. Všeč so mi bile vesele igralke z rdečimi ustnicami, oblečene v dolga črna resasta oblačila, in bitja z nenavadnim orožjem, kakor da so pravkar stopila z nekega planeta. Vojaka sta utrujena od dolge nedelje ali hudo pijana od žganja, tako presunljivo miroljubna sta, sem tvegala. Reka se je leno valila v mrazu pod mano in pomisel na njeno ledeno svežino mi je stresla kosti. Na obrežju ob akacijah so otroci iz snega vzdigovali na noge sivolasega moža v ponošenem vojaškem plašču in nisem se mogel spomniti, kdaj sem se nazadnje nacedil. Ob otrokovem rojstvu ali o poroki? Do doma sem tekal. Tako utrujen sem prispel. In preden sem si ogledal svoje ladijske modele, sem še pogledal v kuhinjo: v eno so se zlivali dihanje, moja radovednost, šepet pohištva in tanek pramen svetlobe. Molk je deloval kot močno uspavalno. Lilit me ne sme najti spečega, vpila bo, mlatila nekaj o sanjah, saj jo poznam, žensko. Hotel sem zalepiti Kolumbovo Santo Marijo, a me je spanec premamil. Kar zvelkel me je v spalnico in posteljo, na pot.

1

Čeprav jaz pišem o Frideriku, je to njegova pripoved. Zdravnik Klaver in njegov pomočnik obiskujeta družine, iščeta otroke in jih v veliki aktovki nosita v kadetnico

Friderik je odklenil vrata svojega stanovanja, v temno vežo pa ni vstopil. Ker se je spomnil: časopisa in cigaret nimam. Pogledal je na obe strani in opazil, da na hodniku ni sam. Zijala so prodajali uniformiranci, ki so prišli z dela, iz kadetnice. Pet jih je vstopilo, pet zaklenilo, da je lepo škrtnilo. Slišal je, kako so odložili težke vojaške plašče v vežah in pozdravili ženo, deco, živali. Nato je hodnik napolnila patboonovska muzika. Stekel je po stopnicah od četrtega nadstropja do pritličja, dolgi lasje so mu prav smešno štrleli izpod kape, po plundri do trafike, potrkal po

vratih, da je trafikantka odprla, kupil čike in križanke, mimogrede vrgel v kanto za smeti masten baterijski vložek, ki ga je že nekaj dni nosil v žepu, stekel gor in zaklical ženi, da je doma in ji še rekel, da pred trafiko v Tyrševi ni bilo vrste, da je del mesta spet v temi, da je srečal sosede, da je v trafiki vedno manj časopisov in v škatli manj cigaret in da zunaj naletava mahast in ježkast sneg, zrak pa še režejo debele kaplje.

Obetal se je lahko tekoč ponedeljski večer.

Medtem ko je njegova žena v kuhinji pripravljala sirove rezine in nalivala vino v vrček, je on potisnil noge v copate, in ko je sobo preplaval oster duh tobaka, jo je poklical. Samo zato, da bi jo videl s strani: njene polne, a že lopataste joške in njena stegna, ki so se šopirila nad koleni. Sanjska mama bo, če že ne hitrostna drsalka, je pomislil; in to je vedela črna lepotica. Vse je vedela ledena drznica: kdaj jo bo nasadil, kdaj vesolje spi, zakaj je voda tekoča in zakaj se pripravajo ljudje v Krekovi ulici.

Prigrizoval je sir in olive, prišla je blizu; in ko jo je pogledal, je rekel: »Ven moram. Po vžigalice. Samo eno še imam. In po baterijo moram.«

Iztaknil je noge iz copat, jih potisnil v škornje, ki so krasili ogromno temno vežo, hrupno zamarširal, oblekel plašč, vzel kapo, odvihral na hodnik, po stopnicah drrrrrrr, in v trafiko po škatlico vžigalic. Med hojo iz trafike je godel, da ima prepametno ženo in da bi jo moral tuintam s čim prestrašiti.

Ko je v pritlični veži prasnil prvo vžigalico, je ugasnila tudi druga, in to se mu je ponavljalo. Prevelike kaplje padajo s snegom, predolgo se zadržujejo na cigaret-nem papirju, je ugibal. Ker so se mu zlepile lasje na čelu, je bil svinjskega videza. Star in grd, umazan in moker. V resnici ni bil tak. Bil je lep, vitek mož; tujec s parezo glasilk.

Končno si je prižgal cigareto, močno potegnil in spustil oblak modrega dima skoz režo vežnih vrat. V zavetju mirno pokadim, je zamrmral in zakorakal po veži in dvorišču. Visoko je dvigoval koleno –, da je stegenica z golenico in mečnico tvorila pravi kot. Dvorišče je bilo samotno, po črnen pročelju, v zavetju so se gonili pajki. Ni ga zmrazilo ali plašilo, ko je pomislil, da bi moral prebiti mrzlo noč na ozkem dvorišču. Pomirjevala sta ga velika zelenkasta marmornata plošča, ki je bila prislonjena k zidu, in topla baterija, ki jo je stiskal v žepu. Nato je pohodil čik in stekel gor. Nad škafi v pralnici so se sklanjale kmetice, ki so splakovale žehto v ledeno mrzli vodi namesto oficirskih dam. One bi potrebovale baterijo in ne jaz, je pomislil. Zebe jih.

Na zgornjem hodniku so se sunkovito odprla vrata. Odprl jih je zdravnik Klaver, ki je za trenutek obstal, nato stopil k ograji, pogledal navzdol, se je vrnil k vratom, za njimi je stanoval oficir, neki blondinec, vzel omot ter poklical pomočnika, ki se je še motal krog odprtih vrat. Doktor je spet prisluhnil in ga s prstom poklical. Pomočnik je vlačil veliko aktovko.

»Kdo je?« je vprašal doktor. »Nekdo je spodaj. Vidiš?«

Oni z aktovko je odkimal. Stopila sta na prvo stopnico in še na drugo, ko so se spodaj počasi zaprla stopniščna vrata. (Vsakdo ve, kako neprijazno: iiggghhgggii.) Doktor je prihajajočega zagledal prvi, šele nato pomočnik, ki je bil vodovodni inštalater v kadetnici. Tisti spodaj je bil tovariš z vojaške akademije in iz mestne vojašnice. »Imenitno! Dve muhi na en mah,« je šepnil doktor, »o otroku in bateriji se bom zanimal.«

Friderik je že bil pri kantah, krenil do poštnih predalov, pokukal v svojega, nič. In stopil proti stopnicam. Sneg je otrešel z dolgega plašča, snel kapo in jo močno udaril ob rit, da se je vsipal sneg in da je nekaj snežink zaradi prepriha

vzprhutalo pod strop. Zasišal je drsenje dlani po ograji in se ozrl. Iz tretjega nadstropja ga je gledal doktor. Hudiča, kdaj se je pritihotapil sem? je ugibal. Ne bom se mu mogel izogniti. Prav zdaj, pred prazniki, vse bo pokvaril. Bo ali ne bo? Kje je? Kje imaš? bo silil, je vedel. Bo, bo, si je domislil, tako odgovori. Stopil je na naslednjo stopnico, onadva sta hrumela dol.

»Ooo! Domov, Mallik?« je vprašal zdravnik Klaver.

»Ja, doktor,« je odgovoril.

»Nič te ne vidim, Friderik Mallik.«

»Prazniki so, prazniki, doktor.«

»Vem. Ampak dežurni oficirji nimajo praznikov. Kdaj bo otrok? Ga imaš? Bo ali ne bo?« je vprašal zdravnik.

»Bo. Bo. Kmalu bo.«

»Čuj, ti! Natančneje! Ne slišiš, kaj zahteva doktor!« je silil pomočnik.

»Kdo je z vami, doktor?«

»Moj pomočnik. Inštalater.«

»Aja, saj res. Za vodovod je, saj ga poznam, brez bluzona je, nisem ga prepoznal. Inštalater v kadetnici,« se je spomnil.

»Glejte ga, doktor, misli mi bere,« se je začudil pomočnik.

»Kaj ne bi, tako malo je zapisanega v njih,« je odvrnil Friderik.

»No, kdaj bo? Kje je?« je vprašal zdravnik.

»Bo. Bo. Saj bo. Mogoče septembra, oktobra zagotovo.«

»Oktobra?«

»Morda že prej. Kaj pa imate v rokah? Smešni ste s tem. Kam nesete to?« je napadel Friderik.

»Kaj? To misliš? V kadetnico. Tam mu bojo našli pestunjo,« je odgovoril doktor.

»Ga je prizadelo?« je še vprašal Friderik in s kapo pokazal na strop hodnika in na stopnišče.

Zdravnik je preslišal vprašanje –, omot porinil v levo roko, in ko ga je pogledal, je rekel: »Nekaj smrdi!«

Pomočnik je spustil veliko aktovko na stopnico.

»Ga je prizadelo?« je ponovil Friderik.

»Major je vedel, kaj ga čaka. Ti tudi veš. Te bo prizadelo? Kje pa. Ko si vstopil, si podpisal in obljubil. Saj se spominjaš: stal si pred menoj, bila sva tam, v inštitutovem laboratoriju, krog naju laborantke, ti pa podpisoval in obljubljal: Napisana beseda ima težo ženskih solz. Pred pričami si podpisal. Kdor se zdaj zmoti, bo večno pohabljen,« je razlagal zdravnik.

»Pozabljen!«

»Sem že prav rekel,« se je namrdnil doktor.

»Pohabljen od moje pravične roke. Tu notri in tu zunaj. Zastopiš?«

»Ja. Zdaj pa grem, doktor,« je rekel Friderik.

»Oktobra, praviš.«

»Mogoče že prej. Potem se oglasim.«

»Ne. Ves čas bova v zvezi. Major Mallik, film glej, radio pa ugasi, ker prinaša pokvarljivo robo. Imaš dovolj filmov?«

»Ja. Projektor slabi, ječi, stari hudič. Ne teče, se film zatika, crkuje, se mi zdi,« je razlagal Friderik.

»Kupi novega! Čez praznike potrpi, hitro bojo minili.«

»Ja, prazniki hitro minejo,« se je strinjal Friderik.

»Hja, kje se dobimo po praznikih? Doma?«

Prikimal jima je in stopil stopnico navzgor, zdravnik in vodovodar pa navzdol. »Pozdravi jo! Pazi nanjo, zdaj ko je polna,« se je zarežal doktor.

»Ni bolna!«

»Polna! Polna sem rekel. Ne pozabi! In vesel praznik!«

»Ne bom. Ne bom. Hvala. Vam tudi vesel praznik.«

»Kaj pa... baterijo imaš pri sebi?«

»Imam,« je odgovoril in pokazal na hlačni žep. »Tukaj je in lepo dela.«

»Dobro,« je rekel doktor, »vedno jo imej. Midva jo tudi imava. Vsi jo imamo.«

Odhrumeli so po stopnicah, dvignili prah. Plaščarja sta se hitro ustavila in poslušala Friderika. Sopel je navzgor. Bil je že zgoraj: pred njim se je odprl širok rumen hodnik, za njim železna vrata z linico, ki je kazala pot na zaprto leseno stopnišče, po katerem so se ljudje plazili iz hiše na podstrešje in na teraso, kjer so bili na škripcih štriki za perilo. Debelejši razpeti čez dvorišče in pripeti na železne drogeve sosednjega poslopja, tanjši zavezani okrog dimnikov. Friderik je pred vrati stanovanja vzel ključ iz žepa, škrtnilo je in vrata so se vdala.

Doktor se je ustavil spodaj v pritličju pred nabiralniki, se ozrl po imenih in tedaj je njegov pomočnik prestregel čuden zvok. Pisk, glasek. Napel je ušesa. Poslušal po pasje, vohal in čakal na ponovitev. Nič. Iz kleti ali iz kante je prasnilo. Mogoče maček, mogoče veter, je pomislil vodovodar. Že je hotel stopiti, ko je udarilo vanj. Joj, pika! je siknil. Poklical doktorja. Ni ga slišal. Ker je medtem spustil škorenj, ki ga je sezul, ker ga je žulil, prevrnil kanto in jo zarolal v kot. Nato sedel nanjo in izpustil beli omot. Uuuuuhh, je reklo iz njega. Omot plenice je ležal pred njim, škorenj je bil nekoliko proč, vendar toliko blizu, da ga je z nogo lahko potegnili k sebi. Potem je dvignil roke, da je zapokalo v sklepih, se pretegnil, da je počilo še v lopaticah, se obul in prijel plenični omot. Vodovodar ga je opazoval. Močno je zasmrdelo in morala sta pogledati proč in se prijeti za nos.

Jokec se je zaslišal v veži. Vodovodar se je prestrašil, saj ga je v ušesu zbolelo kot prej. Odvila sta omot, doktor je sedel na kanti, pomočnik je klečal na aktovki in se slinil. Še sta odvijala in doktor se je mučil z ročicama in s plenicama. Komaj ju je dosegel s kante, vodovodar je bil spretnejši, videti pa grozljiv: odprta usta, rit mu je štrlela nekam navzgor in čez vsako ritnico sta visela jezika razprtega plašča, komolce pa je opiral na stegna.

Omotek je spet zajokal. Otrok je bil nag na razvozlanih plenica in zaradi mraza je cvilil. Zakrilil je z ročicama, rezal po mrzlem zraku in za kretnjami puščal meglene sledi. Obrazek je pačil, potem je zagrulil. Inštalater je prižgal luč na hodniku.

»Prinesi pravočasno, sem mu rekel, podpisal si. Da ga bom lahko še zgnetel in oblikoval. On pa ne in ne. Ali veš, da so v Potsdamu, v Nemčiji, nameravali vzgajati otroke na poseben način. Sami naj bi se postavili na noge, sami vzgojili, sami spametovali. Razumeš? Klinca razumeš! Nastavljali naj bi jim le, kaj jaz vem, luči, baterije, sveče, toploto. Nekaj takega se danes dogaja s piščeti, ki rasejo pod lučjo, saj zastopiš. Neverjetno! In Friderik in blondinec tam zgoraj mislita, da bom pozabil nanju. Ó, ne. Jaz pridem, in ko pridem, podiram, radiram in meljem. Moja luč pušča znamenja. Mislijo, da sem smrt. Se bojo že navadili name, kajne.«

»Če pridete, podirate – to, doktor,« mu je odvrnil pomočnik.

»Ja, Potsdam bo tu.«

Pomočnik je zbegano pristavil: »Vem, da bo. Vam se vse posreči, vsaka stvar dobi ime. To z otroki... Od sile ste, doktor.«

»Misliš resno, fant?« ga je vprašal, ne da bi ga pogledal.

»Resno. Saj vidim, doktor. Podirate, če pridete,« je odgovoril inštalater in se nagnil nad omotek. »Joka!« »Posran je.«

»Od strahu to pride. Si videl starega?« je vprašal zdravnik.

»Majorja?«

»Ja,« je doktor dvignil glas.

»Joka, ja, meni ga dajte, doktor,« je prosil pajdaš. »Joka, ker je baba!«

Zdravnik se je začudil: »Kaj? Punčka je! Zdaj imava sranje! Aktovka bo spet prazna. Lepo naju je zeznil. Zdaj bo videl hudiča! Pokaži!«

Doktor Klaver je spustil zrak iz sebe, globoko vzdihnil in začel svojo operacijo. Medtem se je dvignil tudi pomočnik, si popravil plašč in suknjo. Doktor je dvignil belega dojenca do svojih oči, pošpukal telo, ga z desno roko nekaj časa podržal, obrisal rit in zavil. Sede je delal, zamaknjeno, oči so sledile vsaki kretnji, celo tistim, ki jih je delal njegov debeloriti pomagač. Iz njegovih koticov ust se je cedila slina, prosojna tekočina je padla na otrokovo glavo.

»Slišiš, tak jok ima ta dežela in njene babe,« je dejal doktor.

Ko se je telo skrilo v mokrih plenica in je bilo vse tiho, se je doktor dvignil, zastokal, malo pomencal z nogo v škornju in odkorakal mimo vodovodarja, ki si je aktovko prišvasal na prsi, mimo poštnih predalov do vrat, ki se niso odpirala na cesto, marveč v veliko pravokotno vežo. Tam si je zapel plašč, počakal kompanjona, namestila sta si kapi, doktor je zmrdal z nogo, in treščila sta v mokro ulico.

»Nisem presurov, doktor?« je vprašal pomočnik.

Doktor ga je pogledal, se mu nasmehnil in rekel: »Malo že, ampak taka je najina služba. Ti si dober, ker nimaš talentov.«

»Talentov?« je jecnil pomagač. »Zakaj pobirava otroke po hišah, doktor? Koliko ste jih pobrali brez mene?«

»O otrocih niti besede več!« ga je ustrahoval. »Otroci so vojaška skrivnost, razumeš! Na koncu Krekove se posloviva!«

»Ja, ja, midva ne marava ljudi, ne, midva sva zato skupaj, ne, ker čutiva stvari drugače –, jaz v vodi, vi v krvi,« se je hihital pomočnik in se poslovil.

2

Ne morem reči, to mi je rekla Vida, predvidevam pa lahko, da je ona marsikaj povedala in izdala: Friderik Mallik hoče, da bo njegov otrok filmar, vojak in voditelj.

Friderik ni videl prizora. Slišal je del njunega pogovora. Sedel je na kanapeju, poklical ženo Vido in ji rekel: »Vino pa je sladko in sir je silno dober in doktorja sem videl in njegovega pomočnika iz kasarne, ja, zdaj sem prišel, vžigalice sem pozabil in časopis, križanke za praznične dni. Mi boš pomagala pri križankah? Če ne, bom jezen in te ne bom ljubčkal.«

Ni odšel k njej v kopalnico. Vedel je, da bo črna lepoticčka prišla k njemu – z dotiki vedno v pravem času. Vedela je, kdaj mora. Ko se ji posuši solza. Ko se okoplje in nadišavi. Ko ji zašepeta zdrs kože med nogami: samotvoja, samotvoja, samotvoja...

»Vidaaaa!«

»Kopam se, Friderik.«

»Slišim, slišim, kako žuboriš.«

»Kaj praviš, Friderik? Spiš, saj vem.«

Zadremal je s časopisom v rokah in stegnjenimi nogami. Desna roka je bingljala čez kanape in lizala preprogo: ko je vdihnil, so se prsti umaknili svilenim

dlačicam, ko je izdihnil, so prsti polizali svilo. Friderikove sanje pa pravo nasprotje. Kakor hitro se je izgubil v spancu, je sanjal polno in bilo mu je toplo pri srcu, ni se potil po zatilju ali na čelu, po prsih, na vratu ali po dlakavih nogah. Prijeten nasmešek se mu je narisal na obrazu, nalahno in poredkoma in takšen napol buden sanjal o silno debelem otroku. O sanjah nikomur ni pripovedoval. Sanje so dobiček, posel, loterija in denar, je razlagal, o dobrem zaslužku pa nihče ne mara govoriti, in sanje so to, kar mi ugaja. Kmalu ga je prebudila Vida.

»Friderik! Friderik! Voda ne izteče.«

Zbudil se je in ni vedel, odkod in zakaj se je zalezal vanj otrok. Prikazovalo se mu je: špehastega otroka je položil na kanape, ga ovil, glavica mu je kukala iz omota, prsti so se igrali. Noge so bingljale v zraku, ko ga je dvignil in pregledal, če je zavit. Sanje so mu podarile otroka, položile na gladko desko, ki je pred njegovimi očmi vodoravno lebdela v zraku, bila podobna zdrsaní deski na njegovi cingalici pred rojstno hišo, ki je bila pripopana na blato Brloha blizu Čeških Budjevic ob Vltavi. Začel je zavijati. Ko ga je zavil, in ko je pozabil na cingalico, je hotel vedeti, odkod je prišel otrok, tak mehkeček Čehček, v njegove roke, kako je naredil tako krotkega in svetlega. Glava okrogla, roke in noge bele, oči črne in trikotne, lasje že dolgi. Otroka sem dobil obdelanega, je pomislil. Nekdo se heca z menoj.

»Friderik!«

»Kaj je?«

»Spal si, oprosti.«

»Ja. Omotičen sem še.«

»Zaspan, se reče, mili moj!«

»Ja, Vida. Vklopi!«

»Spet boš gledal?« je bila radovedna.

»Ja. Prazniki so. Brezdelje!«

»Prazniki bojo, ja, ven bova šla.«

»Ne, čez praznike bom gledal, Vida, dežuren sem.«

»Ja, zunaj bo sonce, midva prikovana na žlice.«

»Butasta služba. Brez dela pa nisem nikoli.«

»Nisem vedela, da je vojak oženjen z obveznostmi.«

»Vida, major! Oficir sem, častnik, ne vojak!« je vzrojil.

»Razumem, major!«

Projektor je mimogrede vključil in pobleski so švignili po stenah. Film je tiho zdrsnil čez kolot in skoz vodila. Ugasil je luč, dvignil koleno skoraj do nosu in korakal, potem je sedel na kanape in čakal. Bežni spanec je vse, je pomislil, le film ne – je krasno seme, ki me kali. Film je vse, film je svetovni motor in film je edina resničnost. Vsak dan je imel v kadetnici kurz o filmu, projektorjih in bitkah. Pustite čas pri miru, je govoril vojakom. Ne dotikajte se ga, ne govorite z njim, vse se ponavlja, vse znano mineva, razen filma.

Bel pramen svetlobe, združen v dolgo črto luči, je udaril na platno, zarisale so se še črke in slike. Friderik je užival. Nor je bil zlasti na filma Olimpija in Zmagoslavje volje. Metalec diska! Kopje! Najprej dvignjena roka, potem spuščena... in sssk – fantastičen met! In telo! Koliko teles! To je genialno! Vzljubil sem vojake, zastave v vetru, plavalce, gmoto korakajočih ljudi. Zaljubil v surovost.

Film ga je spominjal na očeta, ki je z bajonetom preganjal rdeče. Filmske slike so vabile v otroštvo in k materi, ki mu je obljubljala raj in potico. Slepo je bil zaljubljen v film, obljubil mu je večno pripadnost. Z njegovo pomočjo vzgajati ljudi. Slava ti! je govoril. Potem se je zresnil in se vprašal, zakaj sem tu, zakaj sem tako daleč od cingalice in Nemčije.

Film se je hitro odrolal pred njegovimi zaprtimi očmi. Predramila sta ga ropot filma, ki je praskal po vodičih in opletal po kolutu. Vstal je, s kratko kretnjo glave vrgel dolge lase nazaj, ugasnil projektor, prižgal luč in stopil h koledarjema ob veliki omari. Novi stenski koledar je bil nedotaknjen, stari pa ves popisan s črkami, besedami in številkami, z nekakšnimi pisnimi napovedmi in obljubami, kot jih je imenovala Vida.

Stal je pred starim koledarjem, ga snel in položil na omaro. Vanj je rinilo vprašanje, kaj je napisal predlani in lani. Predlani? Lani? Ne vem, pogledal bom, si je rekel. Ko je prelistal koledar, je prebral: Do konca zvest Vidi. Njej klavir, sebi otroka in nov projektor. Tri stvari, je seštel.

Spet je vključil. V projektorju je zabliskalo in zacvililo. Ustavil se je. Platno je sicer belo žarelo, slik pa Friderik ni videl. V roke je vzel objektiv, kondenzor odložil na mizo in skozi zrcalo buljil v svet. Izklopil je električno in se lotil kolutnih gredi. In jih mazal z brezislinskim oljem. Zatem je očistil slikovno okence z metilnim alkoholom, vmes malo srknil iz steklenice in pogledal zobnike. Sranje, je rekel skozi zobe. Zobci so se zlomili, ali pa ne, to so koščki filma, perforacija filma zajebava. Medtem je prižgal cigareto. Star si, trak, star kot Olimpija. Potem je napeljal film, delal pentlje nad slikovnim okencem in poskušal, če film ni preveč napet. Rutinsko je pregledal še regulator hitrosti, frcnil s kazalcem v navijalni kolut in vklopil. Nič. Podrsavala je vzmetna špirala, ne bo je zamenjal. Na pogonski plošči je bil košček zobnika. Friderik je spet vključil tok, pojavila se je slika, progasta, široki trakovi so drseli po platnu. Pa ni manjkala spodnja pentlja, mašina je bila stara. Ugasil je luč, proge so izginile, pojavile so se slike, film je spet lepo tekkel.

V temi se je prikradla Vida. Vstopila je prav takrat, ko je Friderik ugasil luč. Priprla je vrata, se stisnila k veliki omari, strmela v platno in ga nemo gledala. V temi je opazila novi koledar na steni. Poslušala ga je. Govoril je: tri reči si želim letos. Sina, klavir in projektor. Vida ni mogla takoj najti odgovora na vprašanje, kaj Friderik misli s sinom. Kaj bo storil z njo, se je bala. Dvignila je nogo ob omari, se drgnila, se prijel za ustnico in si jo gulila po zobeh, spodaj sta močno žulili kolena, bedri sta bili takoj mokri – in potem je nenadoma ustavila strojček. Nad njo, visoko na stropu (blizu lestence) so se premaknili rjav omet, jermenasta obročka in kovinski zaponki. Zdrznila se je; hudo ustrašila stropnih naprav. Samo ona je vedela, zakaj so tam. Beda, je pomislila. Hudič je v hiši, kadar ženska sama od sebe pomokri bedra s svojo vodo, je bežalo iz nje. Še je hotela biti v sanjah. Ni hotela, da bi od nje odpadla razposajenost in radost. Tako poredkoma se z njima srečuje. Zazdela se ji je, da je na začetku življenja, da je pomlad, na nebu race v tisti svoji znameniti vrsti in da so njihova krila veselo vabilo zanjo. Lepa je bila videti. Ko je tako stala pri vratih, slonel ob podboju.

»Friderik! Spiš?« je bila nežna.

»Ne več. Kje si?«

»Pri vratih. Sanjala sem.«

»Vraga. Prisluškovala si. Poznam te.«

»Nisem.«

»Vida, sklenil sem . . .«, je začel.

»Da ne boš več oficir in se boš kopal v kadi z mano!«

»Si nora. Ta služba je večna. Rekel sem, da bom letos naredil otroka, naredila ti in jaz.«

»Sina, ne!«

»Prisluškovala si. Ujel sem te.«

»Nisem. To si že lani zapisal na koledar.«

»Sina bova imela.«

»Kdaj?«

»Ja, zdaj, če hočeš!«

»Fino, daj, kar dajva, Friderik.«

Razločno ji je zvenelo v ušesu: da bo kmalu, da bo vse dal od sebe. Otroka hoče nenadoma! se je razjezila in se spomnila koledarjev, na katere je pisaril. Tri leta že dela otroka, lani mu je nagajal top, predlani je moral napredovati v majorja, letos pa mora presenetiti s topom, je godrnjala. Posrečilo se mu je, vesela sem, da se mu je, otrok je že v meni, čutim ga. Friderik pa ga namerava delati. Ne ve, da ga nosim.

»O sinu ničesar ne rečeš? Spet boš mama, Vida.«

»Ne, Friderik! Rekla sem ti in obljubil si mi: nikoli o mojem otroku. Nikoli več. Nisi ga videl, nisi ga poznal, Nisi ga božal, ni bil tvoj in nimaš pravice govoriti o njem.«

»Tiho bom. Kot vedno. Prisluškovala si. Vedel sem, lagala tudi.«

»Ne, ne! Daj mi otroka, Friderik, daj mi ga!«

»Ja. Projektor izklopim, počakaj. Veš, da me zajebava, ne dela, kakor bi moral, slika se trese, počakaj me. Sleci se medtem, Vida, ajde, ajde!«

»Tukaj se ne bom slekla. Platno je grozno ogledalo. Film naju bo videl, trak posnel, mene bo zaznamoval, drugi naju bojo videli, skriva se. Zakaj kar naprej gledaš vojake v ravnih vrstah, zakaj korakaš z njimi, zakaj vrtiš ta stari film, Friderik?«

»Treniram, Vida. Zato gledam. Nekdo dela zajčnike in škatlice iz razglednic, jaz pa gledam film. Razumeš. Kaj je to takega!«

»Nič, nič! Pridi zdaj, tukaj me primi, daj roko tule gor, čutiš, pridi, pridi, potem mi boš povedal, zakaj gledaš!«

»Name boš legla, ne.«

»Slekla se bom prej. Zapri oči, vodila te bom, pazi, stol, mimo morava, blizu kanapeja sva, uf, projektor, pazi, platno! Čez kabel stopi, tako, zdaj si pred koledarjem, kaj piše, povej mi, kaj piše. Tu je omara, uf! Potipaj, gladek furnir. K vratom greva, ne rini tja, slepec, mali, sem moraš, saj te vodim. Mižiš! Še malo, spet je kabel, nogo gor, še drugo, tako, ja, ne, čezenj, sem rekla, ja.«

»Vida! Sem izklopil projektor? Poglej! Gori lučka v njem? Brleča? Ne? Greva, Vida, samo naprej. Kje sva zdaj, ne nori, kaj me vrtiš?«

»Tukaj, v sobi sva še. V labirintu! Lasje ti frlijo! Za vojaka so predolgi. Kje sva? V labirintu, ljubi.«

»Če sem v njem, je izhod.«

»Ne vem. V sobi je velika jama teme, v tvojih očeh je noč. Lep si, Friderik.«

»V temi. Počakaj, počakaj, spet me vrtiš, zakaj! Vida nikar! Ne nori! S sencami se prepiraš. Kje pa si, te že imam, tu je glava, to je nos, usta so tu, joški in tu na bokih verižica, spodaj bedra, to meso; ne, nazaj moram, okoli, to je rit, ritnici stiskaš, lepo, kar daj, uuu, kaj bo, uuu. Uuu, kdaj bo, kaj bo!«

Odgovorila mu je: »Otrok, če se na to razumem. Vrata zapri. Če se projektor vklopi, bova oba gori, vsem na očeh. Daj, Friderik, enkrat po vojaško.«

»Ja, zdaj sem pripravljen za otroka. Naredil ga bom.«

Prsti na njegovih nogah so se dotaknili posteljnih letev. Les v vratih je počil, v notranjosti je črn jezik premaknil kljuko navzdol in vrata so se neslišno zaprla. Luč ugasne, ko se premakne tema, je pomislil.